

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

20/667-6

1. oktober 2020

Selvkost - underskudd, inndekning og dokumentasjon

Vi viser til brev av 3. februar 2020 og 18. august 2020, samt møte med Håkon Bøen, Tore Hagen og Bjørn Kittilsen 10. september 2020. Vi beklager det sene svaret.

Departementet kan ikke ta stilling til den konkrete saken i svaret vårt, men vil redegjøre for vår forståelse av regelverket på de aktuelle punktene som tas opp. Vi kan kun uttale oss om det regelverket som departementet har ansvar for, nemlig kommuneloven § 15-1 og forskrift om selvkost.

Hva reguleres ikke av kommuneloven og selvkostforskriften?

I denne saken er det også reist spørsmål om kommunens VA-gebyrer som etter vårt syn må løses ut fra reglene i forurensningsforskriften kapittel 16. Disse spørsmålene vil måtte besvares av Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet, som forvalter det aktuelle regelverket. Kommunal- og moderniseringsdepartementet kan ikke svare på dette. Vi tar derfor ikke stilling til spørsmål om dimensjonering av et VA-anlegg og hva som etter forurensningsforskriften § 16-1 kan regnes som *nødvendige kostnader* (hvilke VA-tiltak som kan gebyrlegges). Av samme grunn uttaler vi oss heller ikke om hvordan det samlede gebyrgrunnlaget (beregnet etter kommuneloven § 15-1 og selvkostforskriften) fordeles på engangsgebyr for tilknytning og årsgebyr, eventuelt med ulike gebyrsatser, etter forurensningsforskriften § 16-3 til § 16-5. Kommuneloven § 15-1 og selvkostforskriften, som vi kan uttale oss om, sier på sin side kun noe om hvordan en investering som skal inngå i gebyrgrunnlaget, skal håndteres i beregningen av samlet selvkost.

Departementet kan heller ikke ta stilling til hvordan kommunens vedtak skal tolkes, og vi uttaler oss derfor heller ikke om kommunen har vedtatt 100 prosent dekning eller ikke. I denne forbindelse legger vi ved brev av 26.2.2020 (vår ref. 20/904-2). Her uttalte vi at

selvkostforskriften § 8 forstås slik at den regulerer hvordan overskudd og underskudd for en selvkosttjeneste skal håndteres, men at bestemmelsen ikke stiller krav om at kommunestyret skal vedta hvilken andel av selvkost gebyrinntektene skal dekke.

Adgangen til å framføre underskudd til senere år

Selvkostforskriften § 8 regulerer hvordan et underskudd er definert i selvkostregnskapet, og deretter hvordan underskudd skal håndteres. Bestemmelsene i § 8 kommer til anvendelse når det følger av særlov eller forskrift med hjemmel i særlov at gebyrene skal svare til selvkost eller når det følger av kommunestyrets vedtak at gebyrene skal svare til selvkost eller en andel av selvkost. Reglene i § 8 tredje ledd tredje punktum gir adgang til å framføre et underskudd til inndekning over inntil 5 år (gitt at det ikke er midler på selvkostfond). Det er her tale om det samlede underskuddet i selvkostregnskapet, og det skilles ikke mellom underskudd på tidligere og nye gebyrbetalere. Det vil si at denne bestemmelsen ikke krever at nye gebyrbetalere (som har kommet til i år 1 eller senere) skal være skjermet for gebyrbetaling knyttet til inndekning av underskudd oppstått i år 0 eller tidligere. En slik differensiering av gebyrbetalingene må eventuelt ivaretas gjennom kommunens gebyrregulativ, så langt ikke andre regler er til hinder for dette.

Når kan kommunen avvike fra hovedregelen om at et underskudd skal dekkes inn i løpet av fem år?

I forskriften § 8 tredje ledd fjerde punktum er det gitt et unntak fra regelen om inndekning innen fem år. Bestemmelsen er en kan-bestemmelse, som kommunen bare kan ta i bruk hvis det er nødvendig for å unngå at dagens brukere betaler for fremtidig bruk av gjennomførte investeringer. Unntaket gjelder for eksempel i situasjoner hvor en kommune bygger ut vann- og avløpsnett med overkapasitet for å ta høyde for framtidig utbygging av et hytte- eller boligfelt, og tilkoblingen til nettet vil skje etappevis over en lang rekke år etter hvert som hytte- eller boligfeltene bygges ut.

Unntaket i forskriften § 8 tredje ledd fjerde punktum gjelder for hvor lang periode et underskudd i selvkostregnskapet kan framføres. Det påvirker ikke hvordan gebyrgrunnlaget som sådan eller et underskudd i selvkostregnskapet skal beregnes. Bestemmelsen angir vilkåret som må foreligge for at et underskudd skal dekkes inn over mer enn fem år. Det følger av vilkåret for å ta i bruk kan-bestemmelsen at bestemmelsen ikke gir et generelt unntak for å dekke inn underskudd over mer enn fem år. Det tilsier at (den delen av) et underskudd som ikke kan sies å knytte seg til at dagens brukere vil betale for fremtidig bruk av gjennomførte investeringer, fremdeles må dekkes inn i løpet av fem år. Selvkostforskriften regulerer ikke hvordan den delen av et underskudd som kan dekkes inn over lengre tid enn fem år, skal beregnes.

I brevet blir det spurt om det vi kjenner til andre lignende saker. Vi kjenner bare til én sak, som gjaldt utbygging av hyttefelt i Drangedal kommune. Den saken var også bakgrunnen for at disse tilfellene ble omtalt i rundskriv H-3/14 og senere innarbeidet i selvkostforskriften. Henvendelsen fra Drangedal kommune og departementets svar ligger vedlagt.

Hvilke krav ligger i forskriften til å dokumentere selvkostberegningene?

Forskriften angir at det skal utarbeides dokumentasjon av hvordan beregningen av samlet selvkost er gjort, jf. § 9 første ledd. Dersom et selskap yter selvkosttjenesten på vegne av kommunen og håndterer selvkostkalkylen, hviler dette kravet på selskapet.

Dokumentasjonskravet knytter seg til beregningen av samlet selvkost, ikke til beregningen av gebyrene i den enkelte sak eller sakstype. Dokumentasjonen skal gi organer og instanser som kontrollutvalg, revisjonen, fylkesmannen, Sivilombudsmannen o.l., eller andre som ønsker det, mulighet til å kunne se hvordan de ulike elementene av samlet selvkost for en gebyrbelagt tjeneste er beregnet. Dokumentasjonen skal kunne tjene som et grunnlag for å påse at samlet selvkost og gebyrinntektene er beregnet og fastsatt i tråd med de reglene som gjelder.

Dokumentasjonen må vise hvilke kostnader som er tatt med, hvilke fordelingsnøkler som er brukt for henføring av kostnader og hvordan fordelingsnøklerne er utledet. Den må også vise hvordan kapitalkostnader er beregnet. Videre må den vise hvilke inntekter som er trukket fra i selvkostberegningen. Dokumentasjonen må også vise gebyrinntektene, overskudd og underskudd og framføring av disse (saldo på selvkostfond og framførte underskudd).

Med hilsen

Grete Lilleschulstad (e.f.)
fung. avdelingsdirektør

Even Vaboen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

6 vedlegg:

- Brev av 29. januar 2010 fra Drangedal og Nissedal til KRD (10/523-1)
- Brev av 24. mars 2010 fra KRD til Drangedal og Nissedal (10/523-2)
- Brev av 19. oktober 2010 fra Drangedal til KRD (10/523-3)
- Brev av 24. januar 2011 fra KRD til Drangedal (10/523-4)
- E-post av 14. februar 2020 fra EnviDan til KMD (20/904-1)
- Brev av 26. februar fra KMD til EnviDan (10/904-2)

Adresseliste

Hjartdal kommune
Tuddal Hytteforeningers Fellesutvalg

Saulandsvegen 414 3692 SAULAND

Kopi:

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark

Bjørn Kittilsen

Håkon Bøen